

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula I. Quicquid advenit enti, est accidens

urn:nbn:de:bsz:31-102400

sentia, proprium etiam sub eo comprehensum volumus.

REGULA I.

Quicquid advenit enti, est accidens,

I. Triplex accipi potest vox accidentis, quantum ad praesens: I. ut opponitur substantia, & dicitur accidens predicamentale: quomodo accipitur, cum eas in substantiam & accidens dividitur, neque illa substantia hac acceptione, accidens dici potest. II. Ut opponitur essentia, vel ei, quod est de essentia: & sic dicitur omne id, quod cum alicui competat, non est essentia vel de essentia & ratione formali ejus. III. Pro eo, quod continetur sub quinto predicabili, & opponitur quarto predicabili, quod proprium vocari solet, diciturque propterea accidens predicabile.

II. Quidam intelligunt Regulam de accidente predicamentali, inter quos est Joh. de Rad. Parte I. controvers. IV. Sed ista sententia non placet. Nam ex gr. dens, vel dentatum esse, advenit homini, postquam jam est in actu, & quidem completò, & tamen dens vel dentatum esse, potius substantiam importat, quam accidens. Sic & in Polypò caruncula interiora nasi occupans advenit homini post esse perfectum & completum, quae tamen substantia est. Quapropter nos latius vocem accidentis hic extendimus, & accipimus secundò modo, uti opponitur essentia & essentiali. III.

III. Plerumque etiam accipiunt Regulam de actu completo, ita eam enunciantes; *Quicquid advenit enti in actu completo, est accidens.* Verum si loquuntur de accidente in prima significatione, nempe de prædicamentali, s. præced. jam in contrarium disputavimus, & Regulam sic veram non esse ostendimus; Si in secunda sumunt significatione, sicut non negamus, eam hoc modo formatam esse veram, h. e. concedimus, id quod advenit enti in actu completo, esse accidens: ita asserimus, veritatem & usum ejus latius sese extendere, atque adeo omne quod advenit enti, quod est in actu, sive completo, sive incompleto esse accidens ejus. Ita cum anima à corpore separata elicit intellectiōnem, aut cum corpori denuò unitur, hæc dubio procul sunt accidentia ejus: cum istæ propositiones; *Anima intelligit; Anima unitur corpori,* sint accidentales, & tamen adveniunt animæ constitutæ in actu non completo, cum non sit ens completum, sed incompletum. Et ratio est, quia accidens hic dicitur omne illud, quod cum rei competat, est extra ejus essentiã. Atque etiam illud, quod advenit enti constituto in actu incompleto, et competit ita, ut sit extra ejus essentiã: sicut manifestum est ex modo posito exemplo.

IV. Dicitur autem ens actu id, quod est in rerum natura extra nihil. Et sic sensus Regule constituitur hæc: *Quicquid advenit (i. e. competit) rei: ita ut presupponatur jam esse in rerum,*

naturâ, illud ita ipsi competit, ut sit extra ejus essentiam.

V. Est autem & de accidente in tertiâ significatione Regula hoc modo vera. Quicquid enim competit rei post esse in rerum naturâ, ita competit ipsi, ut possit abesse & adesse citra ejus corruptionem, quæ est definitio & conceptus accidentis in tertiâ significatione. Res clara est, si ad exempla §. III. respiciamus.

VI. Alii pro voce *actu* usurpant vocem *esse*, dicentes: *Quicquid advenit enti post ejus esse, est accidens.* Ubi repetitum volumus ex *Disput. II. Reg. IV. §. II.* duplices esse apud Philosophos fieri mentionem, nempe *esse essentia* & *esse existentia*. De *esse existentia* explicavimus jam Regulam §. præc. Diximus enim, ens in actu vocari id, quod est in rerum naturâ extra nihil. Atqui aliquid esse in rerum naturâ extra nihil, & habere esse existentia, sunt unum & idem.

VII. Potest tamen Regula in sanô sensu etiam latius extendi, ita ut per *esse* intelligatur *esse essentia* sive *ipsa essentia*, (hæc enim idem sunt) sitque sensus: *Quicquid competit enti, præsuppositâ ejus essentiâ, illud est accidens ejus, sumta hac voce in secunda significatione.* Utenim non semel diximus.

Quod competit rei, ut non sit essentia, vel de essentia ejus, id est ejus accidens.

Atqui quicquid convenit rei, præsuppositâ

tâ & conceptâ jam ejus essentiam pro-
convenit ipsi, ut non sit essentia vel sit
essentiâ ejus: aliâs enim non competē-
ret ipsi, presuppositâ & concepta jam
essentiâ, sed in conceptu ejus includeretur.

E. omne quod est hujusmodi, accidens est.
Ita de quantitate prædicatur, quod sit divisibilis,
ubi dico, divisibilitatem esse accidens quantita-
tis, quia ita prædicatur de quantitate, ut sit ex-
tra ejus essentiam. Nam essentia quantitatis con-
sistit in hoc, quod sit accidens extensum, h. e. ha-
bens partem extra partem. Hunc conceptum es-
sentialem quantitatis sequitur, quod sit divisibi-
lis. Divisibilitatis igitur prædicatur de quantitate,
ut non sit essentia vel de essentiâ ejus: aliâs enim
non sequeretur conceptum ejus essentialem.

IX. Inquis: Hanc Regulam non posse ac-
commodari ad proprietates rerum, imprimis, si
à re ipsâ non differant secundum rem, quomodo
se habet divisibilitas respectu quantitatis. Quod
enim semper convenit rei, imò realiter idem est
cum eâ, illud non potest dici ipsi advenire. At
propria semper conveniunt rei, imò reverâ sunt
ipsa res, quemadmodum divisibilitas est ipsa quan-
titas. Ergo.

IX. Resp. Propria rei, ut divisibilitas quanti-
tati, non possunt dici advenire quantum ad rem,
seu quantum ad esse in se, multò minus autem
ratione temporis, quasi tempore posteriora sint;

possunt tamen dici advenire rei in esse, quantum concipitur, sive quantum ad conceptum ejus. Cum enim essentia rei sit id, quod primo in re concipitur, proprium, cum ejus conceptus sit posterior, & posterius concipiatur quam rei essentia, potest dici advenire rei in esse, sive ratione conceptus rei essentialis.

REGULA II.

Omne accidens est in subjecto fini suo proportionato.

I. Omnis forma est in materia sibi finique suo proportionata: sicut patet primum de anima, imprimis de sentiente, quæ non informat materiam homogeam & similem, sed dissimilem, propterea, quod ad operationes animæ sentientis organorum diversitas requiritur, quibus caret materia homogea. Deinde inde, quod materia, & forma eam informans, habent se ut potentia & actus. Sed inter potentiam & actum debet esse proportio & quædam convenientia. Jam subjectum accidentis est materia, & ipsum accidens est forma. E. omne accidens est in subjecto sibi finique suo proportionato.

II. Possimus autem hæc propositione uti I. pro Scotò, ad probandum, virtutes morales esse in voluntate tanquam in subjecto, quoniam ordinantur ad *propter seipsum*: quod constat per Aristotelem, qui definit virtutem moralem, quod sit.